

Complexnummer: 468004

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Complexnaam

Jagtlust

Aantal Monumentnummers van complexonderdelen
complexonderdelen

18 468113, 468114, 468116, 468117, 468118, 468119, 468120, 468121, 468122, 468123, 468124, 468125,
468126, 468127, 468128, 468129, 468130, 468131

Woonplaats

's-Graveland

Gemeente

Wijdmeren

Provincie

Noord-Holland

Locatie van het hoofdoject

Leeuwenlaan 42, 1243 KB te 's-Graveland

Complexomschrijving

BUITENPLAATS JAGTLUST ('s-Graveland). De geschiedenis van Jagtlust gaat terug tot in de eerste helft van de 17e eeuw, toen de 's-Gravelandse polder werd aangelegd. De huidige buitenplaats is deels ten oosten en westen van de oorspronkelijke oostgrens van de 17e-eeuwse polderaanleg gelegen. Deze oostgrens van de polder is op Jagtlust door middel van een scheidingswal en scheidingsloot aan de westzijde van de moestuin bewaard gebleven. Tot 1820 bepaalt de geschiedenis van Jagtlust zich tot het terrein aan de oostzijde van deze oorspronkelijke poldergrens.

Het huis Jagtlust, dat pas vanaf het einde der 18e eeuw zo heet en voordien verschillende namen heeft gehad, werd gebouwd aan de NW-hoek van het zogenaamde Trompenveld, een door Cornelis Tromp in 1670 afgegraven strook grond aan de oostzijde van de 's-Gravelandse polder. De oostgrens van dit Trompenveld, die volgens de lineaire infrastructuur van de 's-Gravelandse polder door een scheidingsloot en scheidingswal werd aangelegd, is in het park van Jagtlust nog geheel bewaard gebleven.

Pas vanaf 1791, toen Jagtlust werd gekocht door Hendrik Otto Arntzenius, kreeg de voordien als herberg gebruikte hofstede een bestemming als buitenplaats. Arntzenius bouwde een vierkante onderkelderde hofstede, die in 1900 tot het huidige huis met een verdieping werd verhoogd en van een ruime aanbouw werd voorzien. Voorts verwierf hij een groot rechthoekig weiland ten westen van de oostelijke scheidingswal en een ten oosten ervan. Beide weilanden zijn in de parkaanleg van Jagtlust bewaard gebleven. De zuidgrens van de historische aanleg, die door de laan van Schoonoord wordt gemarkeerd, vormt vanouds de grens van de weilanden

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

aan deze zijde, zoals de Leeuwenlaan vanouds de noordgrens van de historische buitenplaats vormt.

Waarschijnlijk liet Arntzenius ook het aan de zuidzijde van het huis gelegen koetshuis bouwen, zij het dat het huidige aanzien van dit koetshuis vermoedelijk uit ca. 1900 dateert. Arntzenius liet het noordelijke deel van de 's-Gravelandse scheidingswal op zijn buitenplaats afgraven in verband met het functioneren van een scheepswerf aan de scheidingsloot. Het boothuisje ten westen van het koetshuis, paardestal annex tuinmanswoning, dat op de Kaart van Jagtlust uit 1833 staat aangegeven (zie Bijdragen tot het Bronnenonderzoek naar de ontwikkeling van Nederlandse historische tuinen, parken en buitenplaatsen, nr. 23, 'Jagtlust te 's-Graveland', afb. 6), herinnert nog aan deze werf.

In 1820 werd de ten westen van Jagtlust gelegen buitenplaats Heilust door aankoop bij de buitenplaats getrokken. De toenmalige eigenaar Teunis Helmich Backer liet op het terrein van Heilust een eenvoudige aanleg in landschapsstijl realiseren door het in een ruime curve vergraven van de scheidingsloot aan de noordzijde en door het met de vrij gekomen aarde opwerpen van een heuvelpartij aan de voor(noord-)zijde van Heilust. Boven op de heuvel werd de huidige in neoclassicistische stijl opgetrokken 8-hoekige gepleisterde koepel gebouwd, die het aanzien van de buitenplaats aan deze zijde een grote ornamentale waarde verleent. Tussen het huis en het koetshuis werd over de scheidingsloot een stenen brug gebouwd, die omstreeks 1900 door de huidige houten brug met smeedijzeren handlijsten werd vervangen. Waarschijnlijk legde hij ook de omgreppelde in flauwe curven verlopende laansingel aan de zuid- en westzijde van Heilust aan. De toenmalige westgrens van de aanleg, die door de grens tussen de buitenplaats Land en Bosch werd aangegeven, vormt ook thans hier de grens van de historische buitenplaats. Teunis Helmich Backer liet voorts aan de zuidzijde van de aanleg de huidige door een houten schutting ommuurde rechthoekige moestuin aanleggen. De combinatie van materiaalsoort en ouderdom maakt deze muur bijzonder in Nederland (houten schuttingen komen ook voor op de buitenplaatsen Den Berg (Dalfsen) en Schatzenburg (Dronrijp). In 1824 liet hij aan de westzijde van de moestuin de westelijke druivenkas bouwen. De initialen van zijn dochtertje alsmede de bouwdatum werden toen op de muur van de kas geschreven (zie onderdeel 12). Als zodanig staat de moestuin aangegeven op de Kaart van Jagtlust uit 1833. Vermoedelijk dateert de houten schutting in de westelijke helft aan de zuidzijde van de moestuin, die vanouds wordt gebruikt voor het er tegen kweken van vijgen, uit dezelfde tijd. De oostelijke druivenkas, alsmede de centrale druivenkas en de drie kweekbakken (oorspronkelijke trekruiten aanwezig) werden waarschijnlijk in het einde der 19e eeuw gebouwd, toen Jagtlust in het bezit was van Jhr Jan Pieter Six.

Vermoedelijk liet Teunis Helmich Backer eveneens de aanleg in landschapsstijl ter hoogte van het voormalige Trompenveld realiseren, zo deze niet eerder aan het einde der 18e eeuw tot stand is gekomen. Deze aanleg kenmerkt zich evenals de aanleg in landschapsstijl op de voormalige buitenplaats Heilust door een invoudige ingreep in de formele polderstructuur. Ten zuidoosten van het huis werd een vijverpartij in landschapsstijl aangelegd, die van de sloot aan de noordzijde van dit parkgedeelte vertakt. Met de vrijgekomen aarde werd ten zuiden van het huis een heuvelpartij opgeworpen. Ten zuiden hiervan werd een slingerbos aangelegd. Op het talud aan de noordzijde, alsmede op de oostelijke en westelijke scheidingswal werd een slingerpad aangelegd. Genoemde elementen in landschapsstijl zijn tot op heden gaaf bewaard gebleven.

Na 1861, toen Jhr Jan Pieter Six eigenaar van Jagtlust was geworden, werd op de heuvelpartij ten zuiden van het huis een duiventoren in de vorm van een kasteelachtige toren gebouwd. De toren is door de combinatie van zijn kleine afmetingen en zijn kasteelachtige allure een goed voorbeeld van een 19e-eeuwse tuinfolly. Voorts liet hij ten oosten van het huis aan de noordzijde van het park de halfbolvormige met kiezels ingelegde grot bouwen, van waaruit de wandelaar een gezicht op het weiland en de vijverpartij in landschapsstijl wordt geboden. In 1900, toen Jhr Willem Six eigenaar van de buitenplaats was, werd het hoofdgebouw ingrijpend tot een geriefelijk in eclectische trant opgetrokken landhuis verbouwd. De oude hofstede werd met een verdieping verhoogd en aan de

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zuid- en oostzijde van enkele ruime aanbouwen voorzien. In de zuidoostelijke aanbouw werd een ruime inpandige oranjerie gebouwd. Naast deze inpandige situering van de oranjerie, waardoor ze tevens de functie van wintertuin kreeg, kan deze oranjerie door haar rijke stucbewerking in neo Lodewijk XV-stijl uniek in Nederland genoemd worden. Een architectonische bijzonderheid vormt voorts het venster aan de zuidzijde van de eetkamer, dat door een beschilderd luik te sluiten is en dat een blik in de oranjerie biedt. Bij de verbouwing van het voormalige huis werd de oorspronkelijk zich tegen de achter(zuid-)zijde van dit huis gesitueerde 18e-eeuwse houten schuur naar haar huidige positie aan de NW-zijde van de moestuin verplaatst. Jhr Willem Six liet vermoedelijk voorts het koetshuis in 18e-eeuwse stijl verbouwen en liet aan de zuidzijde hiervan de stenen paardestal annex tuinmanswoning optrekken. Waarschijnlijk liet hij ook de bakstenen hekpijlers met smeedijzeren toegangshekken aan weerszijden van de oprit aan de Leeuwenlaan plaatsen, zo dit niet in de tijd van Jhr Jan Pieter Six is geschied.

In 1910 werd door de vier zonen van Jhr Prof Dr Jan Six onder leiding van de 's-Gravelandse meestertimmerman Maarten de Haan het markante kinderspeelhuisje "Heilust" opgetrokken, dat even ten noordwesten van de 8-hoekige koepel staat opgesteld en dat in het park een grote ornamentele waarde vertegenwoordigt.

Tussen 1900 en 1919 liet Jhr Willem Six aan de NO-hoek van de parkaanleg een stapel zwerfkeien plaatsen, die in het park aan waarde als tuinornament hebben en die in de volksmond 'het Hunebed' wordt genoemd.

De historische buitenplaats Jagtlust is uit de volgende onderdelen samengesteld: 1. HOOFDGEBOUW (huis Jagtlust), zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468113.

2. HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468114.

3. KOETSHUIS, PAARDESTAL ANNEX TUINMANSWONING; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468116.

4. THEEKOEPSEL; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468117.

5. KINDERSPEELHUISJE; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468118.

6. DUIVENTOREN; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468119.

7. TOEGANGSHEKKEN MET PIJLERS; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468120.

8. BRUG; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468121.

9. BOOTHUISJE; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 458122.

10. MOESTUINMUUR; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468123.

11. SCHUTTING; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468124.

12. WESTELIJKE DRUIVENKAS; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468125.

13. OOSTELIJKE DRUIVENKAS; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468126.

14. CENTRALE KAS; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468127.

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

15. DRIE KWEEKBAKKEN; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468128.

16. SCHUUR; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468129.

17. GROT; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468130.

18. HUNEBED; zie voor omschrijving bij complex-onderdeel met monumentnummer: 468131.

De historische buitenplaats Jagtlust is in cultuurhistorisch opzicht van algemeen belang, vanwege:

- de aanwezigheid van een samenstel van structurele elementen van de 17e-eeuwse formele lineaire infrastructuur van de 's-Gravelandse, zoals scheidingsloten en scheidingswallen en oorspronkelijke kavelpatronen, die in deze mate elders in deze polder niet meer zijn terug te vinden;
- de gaafheid van het park in landschapsstijl, dat uit de eerste helft van de 19e of deels uit het einde der 18e eeuw dateert, en dat door zijn sobere uitvoering de formele structuur van de aanleg van voordien voor een groot deel ongewijzigd heeft gelaten;
- haar exemplarische hoedanigheid van een buitenplaats waar verschillende geschiedenislagen over elkaar zijn gelegd met respect en met behoud van de aanwezige waarden;
- de gaafheid en oorspronkelijkheid van haar ornamentale en functionele onderdelen, die weliswaar kenmerkend zijn voor hun tijd, maar die tegelijkertijd opvallen door hun originele vormgeving.

Monumentnummer*: 468113

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82784/91

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
's-Graveland	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
's-Graveland	B			2819

Omschrijving**

HOOFDGEBOUW (Huis Jagtlust). Een in oorsprong uit de 17e en uit het einde der 18e eeuw daterend huis, deels onder met zwarte kruispannen gedekt schilddak (door een met zink gedekt flauw tentdak afgeplat) en deels onder plat dak, dat in zijn huidige verschijningsvorm voor het grootste gedeelte uit 1900 dateert. In het laatstgenoemde jaar werd door het Architectenbureau Schill en Haverkamp de toenmalige eenvoudige onderkelderde hofstede op vierkante grondslag met een verdieping verhoogd en in eclectische trant van enkele ruime aanbouwen voorzien. Aan de oostzijde kwam een driezijdige uitbouw met terrassen tot stand. Evenwijdig aan de westgevel van de voormalige hofstede werd een twee verdiepingen hoge koetsierswoning op rechthoekige grondslag opgetrokken. Aangrenzend aan de koetsierswoning en de voormalige hofstede werd een ruime oranjerie met bovenverdieping gebouwd, die in een hoek van 45 graden ten opzichte van de voormalige hofstede en koetsierswoning werd geprojecteerd. In het midden van de bouwmassa's van de voormalige hofstede, de oranjerie en de koetsierswoning kwam een ruim cirkelvormig trappenhuis tot stand, dat door een torenachtige uitbouw onder met leien gedekt klokvormig dak wordt bekroond. Voorts werd de resterende open driehoekige lichtschacht in het midden van de genoemde bouwmassa's door een schacht-venster afgedekt. Hierdoor worden 6 in het trappenhuis ingebouwde halfronde vitrine-kasten, waarvan de achterwand beglaasd is, van natuurlijk licht voorzien. De op de Leeuwenlaan (N-zijde) gerichte gevelindeling met hoofd-entree, voorafgegaan door een bordes en aan weerszijden door schuifvensters geflankeerd, is in feite nog de hoofd-entree van de oude hofstede, die tussen 1792 en 1794 in opdracht van Hendrik Otto Arntzenius werd gebouwd, vermoedelijk op de grondslag van de 17e-eeuwse herberg Groot Jan. De oude boerderij, die tegen de zuidzijde van de hofstede was gebouwd, werd bij de verbouwing ontmanteld en aan de NW-hoek van de moestuin weer opgebouwd. Aan de handhaving van een deel van de oude hofstede bij de verbouwing uit 1900 liggen naast economische waarschijnlijk ook familie-sentimenten ten grondslag. Het uit 1899 daterende ontwerp werd in het jaar vervaardigd, waarin Jhr Dr Jan Pieter Six - eminent numismaticus en oudheidkundige en vader van de opdrachtgever Jhr Willem Six - overleed. In de tijd, dat zijn vader eigenaar was van Jagtlust, kwam op de buitenplaats een intensief en veelzijdig familieleven tot uitdrukking.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

In het ontwerp uit 1899 klinkt de weerspiegeling door van de erudiete, behoudende en kunstminnende levensinstelling van de familie Six. Sentimentele overwegingen, de historische familieband met Amsterdam, voorliefde voor zuid-Europese cultuur, liefde voor het buitenleven en de behoefte om een relatie te scheppen met de tot Jagtlust behorende parkaanleg zijn elementen, die in het ontwerp een plek kregen en die gedeeltelijk tot op heden in de architectuur van het huis zijn terug te vinden.

De hoofdingangs(noord-)zijde van het huis, die loodrecht op de Leeuwenlaan is gesitueerd, vertoont gelijkenis met een Amsterdams grachtenhuis uit de tweede helft van de 18e eeuw. De oostzijde van het huis bestaat uit een driezijdige, twee verdiepingen hoge uitbouw, die oorspronkelijk door een rijk bewerkte koof en balustrade met balustervormige spijlen in de stijl van Daniel Marot werd bekroond. De middelste vensters van deze uitbouw boden een gezicht op de Zanderij, een grootscheepse aanleg in landschapsstijl aan de westzijde van de Leeuwenlaan, die toentertijd bij Jagtlust behoorde; thans is dit gezicht dichtgeplant. De uitgebouwde oranjerie roept door haar strakke rechthoekige gevelopbouw met rondboogvensters in de benedenverdieping en balustrade met hardstenen bustes van een mans- en vrouwenpersoon op het dak (thans is de balustrade, die een motief van monumentale kettingschalen vertoonde, niet meer aanwezig; de mansbuste staat tegenwoordig op het dak boven de driezijdige uitbouw en de vrouwenbuste is thans op het dak boven de voormalige koetsierswoning aan de zuidzijde geplaatst) associaties op met een Italiaanse Renaissance villa. Voorts bieden de oranjerie en de erboven gelegen vertrekken een optimaal gezicht in het park van Jagtlust.

Ook in het inwendige van het huis vormt deze in 1900 gebouwde oranjerie aan de ZW-zijde, die tevens als wintertuin dienst doet, een markant onderdeel. De betekenis van deze rechthoekige oranjerie komt niet alleen tot uitdrukking in haar proporties - het is de grootste ruimte in het huis - maar ook in de mate waarin zij is gedecoreerd. Het stucwerk van de oranjerie is rijk uitgevoerd en draagt bij tot het karakter van de oranjerie als een tuinzaal in Lodewijk XV- stijl. Verder heeft de oranjerie gezien vanuit het woonvertrek op Jagtlust de functie van een tuin in het huis en van intermediair tussen het huis en de parkaanleg. De oranjerie ligt op tuinniveau, ca. een meter lager dan het onderkelderde woonvertrek en is hieruit zichtbaar gemaakt door een door een beschilderd luik te dichten rondboogvenster, dat is aangebracht in de omlijsting boven de schoorsteen, die tegen de noordzijde van de oranjerie is gesitueerd (het motief van een venster boven een schoorsteen is in 's-Graveland ook te vinden op het huis Hilverbeek, dat toentertijd in het bezit was van Jhr Pieter Hendrik Six). In de oranjerie, ter hoogte van venster een ornamentale stuccovaas in neo-Marotstijl. De oranjerie op Jagtlust vormt de enige inpandige oranjerie in Nederland. In de gestucte voorstelling van afwisselend een mans- en een vrouwenbuste aan de bovenzijde van de lisenen, die de binnenwanden van de oranjerie in velden geleden, ligt een niet geheel heldere symbolische waarde besloten. De afgebeelde bustes zijn vrijwel identiek aan de genoemde bustes van de mans- en vrouwenpersoon op het dak. De mansbuste, die getooid is met een snor en een sik, vertoont zowel gelijkenis met de bouwer van het huis, de ongehuwd gebleven Jhr Willem Six, als met David Tulp, die wel de grondlegger van het financiële imperium van de familie Six wordt genoemd. Aan wie de vrouwspersoon refereert is onduidelijk.

Voor(noord-)zijde: een in drie traveeën gelede gevelpartij met in het midden de door een hardstenen bordes van zes treden aan weerszijden voorafgegane ingangspartij, bestaande uit een deur met paneelvakken en 3-ruits bovenlicht, omgeven door lijstwerk in neo-Lodewijk XV-stijl, dat tevens het erboven gelegen T-ruitsschuifvenster met 3-ruits bovenlicht omsluit. De gevel wordt afgesloten door een kroonlijst, die omgaat aan de overige vier zijden van dit gedeelte van het huis. Aan weerszijden van de ingang deur een 6-hoekige smeedijzeren lantaarn met 6 ruiten en met een bewerkte smeedijzeren arm. Het bordes is van een eenvoudige smeedijzeren balustrade met rozetten in Lodewijk XVI-stijl voorzien. Het bordes met balustrade staat aangegeven op de foto van de voormalige hofstede uit ca. 1895 (Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, afb. 3). Centraal aan de voorzijde van het bordes een 4-ruits souterrainvenster met diefijzers. Aan weerszijden van het bordes een 6-ruitsschuif- souterrainvenster (afgebeeld op foto uit ca. 1895).

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Op de beganegrond aan weerszijden van de entree een T-ruitsschuifvenster met 6-ruits bovenlicht. Ook de overige vensters van de bel-etage aan de linker en rechter zijde van de voormalige hofstede hebben hun oorspronkelijke meerruits bovenlichten behouden. Op de verdieping aan weerszijden van het genoemde venster een T-ruitsschuifvenster met 3-ruits bovenlicht. Op de centrale travee ter hoogte van de kap een 4-ruitsdakkapel met eenvoudige wangen en met tympaan-bekroning. De dakkapel is van de voormalige hofstede afkomstig en staat, afgezien van de tympaanbekroning, op de foto uit ca. 1895 afgebeeld.

In de rechter(west-) gevel is een duidelijke tweedeling zichtbaar tussen het woongedeelte (links) en de koetsierswoning (rechts); de koetsierswoning springt een fractie naar voren en is iets minder hoog opgetrokken. De vensterindeling van het woongedeelte beganegronds en op souterrain- niveau is vermoedelijk nog de indeling van de voormalige hofstede. Deze bestaat uit een travee aan weerszijden en uit een ongelijke vensterindeling ertussen. Beganegronds vertoont dit gedeelte drie T- ruitsschuifvensters met persiennes en met 6-ruits bovenlichten. Op de verdieping op de twee traveeën twee T-ruitsschuifventers met persiennes en met 3-ruitsbovenlichten. Ertussen een stenen oeil de boeuf in neo- Lodewijk XV-stijl. Op souterrain-niveau ter hoogte van de linker travee een 6-ruitsschuifvenster. Rechts van het midden een 4-ruits deur naar de keuken en rechts hiervan twee 6-ruitsschuifvensters. Direct aansluitend aan de rechter zijde de ingangspartij van de koetsierswoning, bestaande uit een door een trap van 8 treden voorafgegane stenen trap naar een portaal met rondboog-doorgang, waarachter de toegangsdeur met paneelbetimmering. Rechts van de trap een rechthoekig kelderluik in een halfronde nis. Aansluitend aan het portaal beganegronds rechts een T-ruitsschuifvenster met persiennes en 6-ruits bovenlicht. Op de verdieping een T-ruitsschuifvenster met persiennes en met 3-ruits bovenlicht. Rechts hiervan een klein enkelruits venster. De achter(zuid-)zijde van de koetsierswoning vertoont een venstertravee met ter hoogte van het souterrain een toegangsdeur naar de appelkelder, beganegronds een T-ruitsschuifvenster met 6-ruits bovenlicht en persiennes en op de verdieping een T- ruitsschuifvenster met 4-ruits bovenlicht en persiennes.

De linker(oost-)gevel van het woongedeelte is in vijf venstertraveeën geleed. De drie linker traveeën zijn driezijdig uitgebouwd. Beganegronds in de schuine zijden van de uitbouw twee T- ruitsschuifvensters met 6-ruits bovenlichten. In het centrale vlak van de uitbouw een tot de vloer doorgetrokken schuifvenster met 8-ruits bovenlicht. Rechts van de uitbouw een dubbele terrasdeur met een 8-ruits bovenlicht. Rechts hiervan een T-ruitsschuifvenster met 6-ruits bovenlicht. Op de verdieping 5 T-ruitsschuifvensters met 3-ruits bovenlichten. In de as van de uitbouw op kaphoogte een eenvoudige 4-ruits dakkapel. De vensters beganegronds en op de verdieping zijn van persiennes voorzien. Het huis is aan deze zijde van een ruim vierzijdig uitgebouwd rood bakstenen terras voorzien, dat is afgesloten door een door zuilsockels gelede smeedijzeren balustrade. Aan de linkerzijde een hardstenen bordestrap van 7 treden. Links hiervan is het terras tot een uitbouw opgetrokken, die met haar rug tegen de rechter zijkant van de oranjerie is gelegen. Naar de tuin is deze uitbouw, die door een kroonlijst wordt afgeloten, met een venster met ruitvormige roedenverdeling in 46 ruiten afgezet. Naar het terras is de uitbouw open. De gevels van het terras zijn van brede getoogde keldervensters voorzien, waarvan de vensters door een ongebruikelijke roedenverdeling van drie rondbogen zijn geleed. In de rechterzijde twee kleine vensters. In de overige drie zijden een enkel breed vensters.

ZO-zijde. In vier traveeën gelede oranjerie met beganegronds vier dubbele enkelruits deuren met luiken. De deuren zijn van rondboogbovenlichten voorzien met een pauwenveer-vormige roedenverdeling in Jugendstil in 15 ruiten. Op de verdieping vier T-ruitsschuifvensters met 3-ruits bovenlichten en persiennes.

Inwendig: de indeling van het noordelijke gedeelte van huis Jagtlust is beganegronds en op souterrain-niveau vermoedelijk in oorsprong nog laat 18e-eeuws. Centraal en haaks op de voorgevel is de rechte hal gesitueerd met eenvoudige stuc-decoraties in Lodewijk XVI-stijl en met een wit-marmere vloer en lambrisering. Gezien vanaf de entree aan de oostzijde links een rechthoekige

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

zitkamer met 18e-eeuwse schoorsteen met houten imitatie-marmeren mantel met rozetten in Lodewijk XVI-stijl, en rechts de eetkamer, die nog van de oorspronkelijke Rath en Doodeheefver-wandbespanning is voorzien. Deze papieren wandbespanning, die uit ca. 1900 dateert, vertoont een rijk en kleurig patroon van bloemmotieven. Aan weerszijden van de entree van de eetkamer een ingebouwde buffetkast uit ca. 1900 in Lodewijk XV-stijl met rijk gesneden koofwerk, bestaande uit een onderstel met dubbele deuren en een bovenstuk met twee glazen 8-ruitsdeuren. Centraal aan de zuidzijde een 18e-eeuwse marmeren schoorsteenmantel in Lodewijk XV- stijl met schelpmotief. Erboven een rondboogvenster, dat een gezicht biedt in de oranjerie. Evenals de overige vertrekken in dit noordelijke gedeelte van het huis en de vertrekken boven de oranjerie zijn de wanden van deze kamer van een houten lambrisering met paneelvakken voorzien. Aan de westzijde van de hal rechts een studeerkamer met een 18e-eeuwse schoorsteen met hoogopgetrokken marmeren mantel uit ca. 1900 in Lodewijk XV-stijl met smeedijzeren voorzetstuk en links een garderobe-kamer met aansluitend een toilet. Deze kamer en het toilet zijn tot heuphoogte met Jugendstil-tegels met bloemmotieven bekleed. In de garderobe-kamer een stenen wasbak op houten onderstuk met paneelvakken. Dit onderstuk is evenals de deurpartijen, de lambriseringen en de vensterpartijen in licht-bruin imitatie houtnerf beschilderd, een beschildering die terugkeert bij de deurkozijnen van de gang van het noordelijke gedeelte van het huis en ter hoogte van het trappenhuis op de eerste verdieping. Aansluitend aan de hal het ronde trappenhuis met houten trap met balustervormige spijlen en een houten handlijst, die aan de uiteinden in een voluut eindigt. De wanden van het trappenhuis alsmede de wanden van de gang op de verdieping van het noordelijke gedeelte van het huis zijn aan de onderzijde van een witte imitatie-marmeren beschildering voorzien.

Op souterrain-niveau aan de westzijde de keuken met 19e-eeuwse inrichting met grote schouw, inbouw- en servieskasten en marmeren aanrecht. De keuken is rondom met witjes bekleed.

De oranjerie-vloer is betegeld met kleine vierkante gebroken witte tegels, die afgewisseld worden door bruine tegels met vierpas-motief. Aan de tuinzijde worden de vloertegels over de gehele breedte en halverwege de lengte van de oranjerie door een gietijzeren verwarmingsrooster onderbroken. De gestucte wanden van de oranjerie worden door eveneens gestucte lisenen in velden geleed, die door afwisselend een mans- en vrouwenbuste worden bekroond. Op de lisenen en deels op de velden 10 Jugendstil wandlampen, bestaande uit bewerkte smeedijzeren arm met bewerkte glazen bol.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Kasteel, buitenplaats

Functie

Kasteel

Monumentnummer*: 468114

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82784/85

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
's-Graveland	Wijdemerem	Noord-Holland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
's-Graveland	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
's-Graveland	B			2818
's-Graveland	B			2819
's-Graveland	B			2820
's-Graveland	B			2319

Omschrijving**

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. Ingehouden parkaanleg in landschapsstijl uit de eerste helft van de 19e eeuw of deels uit het einde der 18e eeuw op formele grondslag en met behoud van een aantal formele elementen. De geschiedenis van de aanleg van het park van Jagtlust gaat terug tot de ontginning van de 's-Gravelandse polder. Omstreeks 1640 werden onder meer aan de oostzijde van de polder een houtwal en scheidingsloot aangelegd ter bescherming van de terreinen tegen mogelijke indringers en loslopend vee. Deze houtwal (thans beplant met 19e-eeuwse eik en beuk) en scheidingsloot is op Jagtlust nog deels in de aanleg bewaard gebleven. De wal, waarover in de 19e eeuw een slingerpad is aangelegd, grenst aan de westzijde van de moestuin. De noordelijke helft van de wal werd in 1794 door Hendrik Otto Arntzenius, de toenmalige eigenaar van Jagtlust, afgegraven in verband met het functioneren van een scheepswerf, die ter hoogte van de tuinmanswoning aan de scheidingsloot grensde (een boothuisje ter plekke herinnert nog aan het vroeger voorkomen hier van de werf). De scheidingsloot verloopt langs deze wal over de gehele diepte van het park van Jagtlust en vormde tot in 1820 de scheiding tussen de buitenplaats Jagtlust en Heilust; in het laatstgenoemde jaar kwam Heilust definitief tot Jagtlust.

De rechthoekige kavel direct ten oosten van deze wal, waarop naderhand de buitenplaats Jagtlust zou ontstaan, werd omstreeks 1670, toen deze kavel deel uitmaakte van het zogenaamde Trompenveld, aangelegd. Cornelis Tromp groef het desbetreffende terrein aan de ZO-zijde van 's-Graveland af tot het niveau van de 's-Gravelandse polder en markeerde de oostzijde van dit terrein door de aanleg van een houtwal en een scheidingsloot. Deze houtwal en brede sloot begrenzen tot op heden het park in landschapsstijl van Jagtlust aan de oostzijde. Deze oostelijke scheidingswal (thans met 18e- of vroeg 19e-eeuwse eiken, 19e-eeuwse en 20e-eeuwse eik, beuk en

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

acacia beplant) in het park van Jagtlust, waarover in de 19e eeuw een slingerpad werd aangelegd, vormt in het gezicht vanuit het huis in het park in landschapsstijl een belangrijke coulisse. In de 18e eeuw werd ook het terrein aan de oostzijde van deze wal afgegraven. Het in deze eeuw aangelegde weiland vormt een belangrijk gezicht in de wandeling over de laatstgenoemde wal en behoort tot de historische aanleg. Deze aanleg wordt door de rij bomen (thans beuken, 19e-eeuws) aan de oostzijde van dit weiland gemarkeerd. Het weiland hoorde al in 1794 bij Jagtlust (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, p. 6). Halverwege de oostelijke scheidingswal bevindt zich een overbrugde bepleisterde doorlaat voor het vee van het weiland aan de oostzijde naar een drinkplaats aan de scheidingsloot. De volkstuintjes aan de noordzijde van dit weiland zijn voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. Voor 1833 werd op Jagtlust een kleinschalig park in landschapsstijl aangelegd. Deze aanleg, die door middel van een vrij eenvoudige invulling van de formele structuur van het park plaats vond, is nog geheel bewaard gebleven en staat aangegeven op de kaart uit 1833 van Jagtlust (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, afb. 6). Even ten oosten van het huis werd de sloot aan de noordzijde van het weiland, ter plaatse van het voormalige Trompenveld, tot een slingerende arm in zuidelijke richting verlengd, die even ten noorden van de moestuin in een ruime krul met ronde kom eindigt. Met de vrij gekomen aarde werd even ten zuidoosten van het huis de huidige heuvelpartij opgeworpen. Ten zuiden hiervan werd een kleinschalig slingerbos aangelegd, dat eveneens nog geheel bewaard is gebleven. Ter verlevendiging van het gezicht vanuit het huis op het genoemde weiland werd ongeveer in het midden van het weiland een kleine boomgroep geplant, waarvan de huidige solitaire eik nog het restant vormt. Vanuit dezelfde overwegingen werden tussen de waterpartij en de heuvel de eveneens nog bestaande tulpenboom en de moerascypres geplant, zo de laatste niet na 1861 is geplant, toen Jan Pieter Six de buitenplaats had gekocht. Op het met hout beplante talud (thans met taxus, rhodo's, beuk, acacia, eik beplant) tussen de noordzijde van het weiland en de Leeuwenlaan werd het huidige slingerpad aangelegd, dat aan de oostzijde over de oostelijke scheidingswal in zuidelijke richting vertakt. Het talud is wellicht van 17e-eeuwse oorsprong. In de dertiende conditie van de in 1634 gepubliceerde Kavelcondities van 's-Graveland worden de kaveleigenaren onder meer verplicht gesteld om de Leeuwenlaan aan weerszijden van een wal te voorzien (zie Bijdragen Bronnenonderzoek 's-Graveland en zijn Buitenplaatsen, nr. 15, p. 13). Aan de westzijde van het talud sluit het pad aan op het slingerpad langs de voet van de genoemde heuvelpartij. Aan de zuidzijde van de heuvelpartij bevindt zich een 19e-eeuwse eikengroep. De monumentale linde direct aan de westzijde van het huis werd eveneens in deze periode geplant, zo ze niet van oudere datum is. De op een kleine heuvel geplante boomgroep (beuk en plataan) aan de ZO-hoek van de moestuin, dateert vermoedelijk eveneens uit de tijd, dat op Jagtlust de parkaanleg in landschapsstijl werd gerealiseerd.

De rechthoekige door een houten schutting omgeven moestuin werd waarschijnlijk in 1824 aangelegd, toen de buitenplaats in het bezit was van Teunis Helmich Backer. In de achtermuur van de in de moestuin gelegen westelijke druivenkas is het jaartal 1824 geschreven met de initialen van zijn dochtertje Adriana Jacoba Backer. De moestuin staat aangegeven op de kaart uit 1833 van Jagtlust, evenals de aan de oostzijde van de moestuin gesitueerde boomgaard op langwerpige rechthoekige grondslag. In deze boomgaard, die wellicht in dezelfde tijd als de moestuin is aangelegd, bevinden zich nog enkele hoogstamfruitbomen.

Wellicht is de genoemde aanleg in landschapsstijl tot stand gekomen in de tijd van Teunis Helmich Backer, die Jagtlust in 1820 verwierf. Het is ook mogelijk, dat deze aanleg al aan het einde der 18e eeuw werd gerealiseerd, nadat Hendrik Otto Arntzenius de buitenplaats in 1791 had gekocht. Arntzenius, die in 1795 overleed, heeft op Jagtlust diverse vernieuwingen tot stand gebracht. In de periode na de verkoop van Jagtlust door zijn echtgenote Helena Hodshon in 1803 was Jagtlust tot 1820 verhuurd en tijdelijk in het bezit van speculanten; in deze periode hebben zich in de aanleg waarschijnlijk nauwelijks veranderingen voorgedaan.

Teunis Helmich Backer verwierf in 1820 ook de aan de westzijde van Jagtlust gelegen buitenplaats Heilust, die sindsdien bij Jagtlust behoort. Hij liet voor 1829, toen zijn weduwe de buitenplaats verkocht, het aan de westzijde van Heilust gelegen weiland in

---

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

landschapsstijl heraanleggen. Hiervoor werd de scheidingsloot tussen Heilust en Jagtlust, die oorspronkelijk niet tot aan het noordeinde van de buitenplaats verliep, in noordelijke richting doorgetrokken en in westelijke richting in een ruime curve omgebogen. Met de vrijgekomen aarde werd een heuvelpartij opgeworpen, waar op het hoogste punt de huidige 8-zijdige ornamentale theekoepel werd gebouwd. De koepel verving een stenen koepel, die in het verlengde van de oorspronkelijke scheidingsloot tussen Jagtlust en Heilust stond, en die bij het doortrekken van deze scheidingsloot afgebroken werd. De boom- en heestergroepen met 19e-eeuwse eik, plataan, beuk en Valse Christusdoorn, rhodo's, hulst en taxus aan de zuid- en westrand van de heuvel en stinseflora (crocus) op het gazon werden deels omstreeks deze tijd en deels na 1861 aangelegd en geplant. De ten zuiden van de koepel geplante slangeden (*Araucaria araucana*) is hier in 1917 gepoot. De heuvelpartij met koepel, boom- en heestergroepen vormt aan de noordzijde van de aanleg, die hier door de Leeuwenlaan wordt begrensd, een markant en beeldbepalend element. Waarschijnlijk in de tijd van Teunis Helmich Backer werd rondom het weiland ten zuiden van de koepel een omgreppelde in flauwe curven verlopende laansingel (thans aan weerszijden met beuk en eik, 19e- en 20e-eeuws en met rhodo's beplant) aangelegd, die aan de zuidzijde door middel van een brug over de scheidingsloot met de westelijke scheidingswal van Jagtlust verbonden is; deze laansingel, die langs de westgrens van de aanleg, de buitenplaats Land en Bosch, is gelegen, staat op de kaart uit 1833 van Jagtlust aangegeven. In het weiland is toen of naderhand in de 19e eeuw de huidige paardekastanje geplant, die het gezicht vanaf de laansingel op het weiland perspectief verleent.

Na 1861, toen Jan Pieter Six de buitenplaats verwierf, kwamen wederom enkele wijzigingen in de aanleg tot stand. Voor zijn dood in 1899 werd op de heuvel ten zuidoosten van het huis de huidige ornamentale duiventoren gebouwd. Ook werd in de as van de vijver in landschapsstijl aan de noordzijde een ornamentale grot gebouwd. Voorts werd het bomen- en heesterbestand van de buitenplaats in deze tijd verrijkt. Six liet ondermeer rhodo's, hulst en taxus planten, zoals tussen het huis en de heuvel van Heilust, rondom de laansingel van Heilust, ten oosten van het Koetshuis, aan de voor(noord-)zijde van het huis, aan de noordzijde van de aanleg en aan de zuidzijde ervan, die hier door de laan naar Schoonoord wordt begrensd. Wellicht dateert de mosbeplanting van de laansingel rond Heilust in oorsprong uit deze tijd, zo deze bijzondere aankleding niet uit het begin van de 20e eeuw stamt. Waarschijnlijk liet Six ook de huidige in een curve verlopende begrinte oprit aanleggen, die aansluit bij het pad naar de moestuin. Tussen de oprit en de scheidingsloot bevindt zich een door buxus omgeven plantvak, dat vermoedelijk uit deze tijd dateert, en waarin niet winterharde planten werden uitgezet. Uit dezelfde periode dateert waarschijnlijk ook het door ronde buxus omgeven perk met *Magnolia tripelata*.

In 1900 werd de laat 18e-eeuwse hofstede Jagtlust, die Arntzenius was had bouwen, tot het huidige riante landhuis verbouwd.

De vijfhoekige uitbouw aan de oostzijde van het huis en de oranjerie zijn zodanig georiënteerd, dat een optimaal gezicht over de parkaanleg wordt bereikt. Het middelste venster van de uitbouw is ongeveer in het verlengde van de sloot aan de noordgrens van de buitenplaats geplaatst. Het op het zuidoosten gerichte venster en de oranjerie kijken uit over het weiland met vijverpartij in landschapsstijl. De kwaliteit van deze ruimte wordt voor een belangrijk deel bepaald door de wanden van de oostelijke scheidingswal, de beplanting van de laan naar Schoonoord (beuk) aan de zuidzijde, de beplanting van de Leeuwenlaan en door de beplanting van het slingerbos. Op 19 augustus 1910 legde Hieronyma Maria Antonia Fortunata Six de eerste steen van het even ten noordoosten van de koepel op Jagtlust geplaatste ornamentale kinderkuisje "Heilust". De kleine neoformele in buxus uitgezette tuin aan de voor(ZW-)zijde van dit huisje dateert in oorsprong uit deze tijd.

Als zodanig vormt het park van Jagtlust een ingehouden aanleg in landschapsstijl binnen een bewaard gebleven formele structuur, die door haar uitzonderlijke gaafheid van grote cultuurhistorische waarde is.

Hoofdcategorie

Subcategorie

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Kastelen, landhuizen en parken

Tuin, park en plantsoen

Historische aanleg

Monumentnummer*: 468116

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82786/17

Woonplaats*	Gemeente*	Provincie*
's-Graveland	Wijdemeeren	Noord-Holland

Locatiennaam	Locatieomschrijving
's-Graveland	

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
's-Graveland	B			2819

Omschrijving**

KOETSHUIS, PAARDESTAL ANNEX TUINMANSWONING. Rechthoekig ensemble van koetshuis, paardestal en tuinmanswoning, dat in verschillende bouwcampagnes tot stand is gekomen. De grondslag van het aan de noordzijde gelegen koetshuis, dat oorspronkelijk ook een tuinmanswoning herbergde, werd waarschijnlijk aan het einde van de 18e eeuw in opdracht van Hendrik Otto Arntzenius gebouwd. In een akte van arbitrage uit 1794 wordt een nieuw te maken schuur vermeld, die volgens deze akte ter plekke van het genoemde ensemble van koetshuis en woning was gelegen (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, p. 6-9). Het aan de noordzijde gelegen ensemble van koetshuis (rechts) en voormalige woning (links) is opgetrokken in lichtgrijs geschilderde gepotdekselde delen op een rode bakstenen voeting. De venster- en deuromlijstingen zijn wit en de deuren zijn donkergroen geschilderd. Voor(noord-)gevel: aan de linker zijde de door een tuitgevel afgesloten voorgevel van de voormalige door een zadeldak met grijze ongeglazuurde pannen gedekte woning met beganegronds centraal een paneeldeur met 4-ruits bovenlicht (verticale roeden) met aan weerszijden een 18e-eeuws 20-ruits schuifvenster. Op de verdieping boven de deur een laadluik met 4-ruitsbovenlicht (verticale roeden). Op de bovendorpel van de deur de geschilderde tekst "In Den Gekentenden Draak", die dateert uit de tijd, dat Jkvr. H.M.A.F. Six in deze woning haar gelijknamig atelier had. Aan de linker gevel van de voormalige woning links twee 18e-eeuwse 20-ruits schuifvensters en rechts hiervan een 18e-eeuws 9-ruitsvenster. Het linker horizontale schouderstuk van de tuitgevel is door een bolvormig ornamentstuk bekroond. Oorspronkelijk werd het tuitstuk door een hardstenen wapenleeuw bekroond. Aan de rechterzijde gaat de tuitgevel over in de horizontale door een houten witgeschilderde balustrade met balustervormige spijlen afgesloten daklijst van het koetshuis. Deze balustrade wordt aan weerszijden door een halve houten pomegrate vaas in Lodewijk XVI-stijl bekroond. Centraal aan de voor(noord-)zijde van het koetshuis een dubbele houten laat 18e-eeuwse staldeer in Lodewijk XVI-stijl met paneelvakken met per deur aan de bovenzijde een oogvormig venster in een rechthoekig veld met in de hoeken een pyramidevormig reliëf. De dubbele deur wordt door een kroonlijst afgesloten en aan weerszijden door een grijs geschilderde pilaster met zwart geschilderde cannelures op hardstenen onderstuk geflankeerd. Aan de rechter gevel van het koetshuis een 18e-eeuws 20-ruitsschuifvenster.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

De ornamentele omlijsting van de deuren van het koetshuis, alsmede de afsluiting van de gevel met kroonlijst en balustrade en ornamentstukken in Lodewijk XVI-stijl dateren vermoedelijk uit circa 1900; op een foto van het koetshuis uit het laatste kwart van de 19e eeuw (coll. Foto- en Tekeningenarchief RDMZ) is te zien, dat het koetshuis, dat nu met een plat dak is afgedekt, oorspronkelijk door een met pannen gedekt mansardedak werd overkapt. Op deze foto is de genoemde dubbele deur aangegeven. Wellicht is ook de tuitgevel van de voormalige tuinmanswoning het resultaat van een historiserende verbouwing geweest.

Aansluitend aan de zuidzijde van het koetshuis en de voormalige woning de omstreeks 1900 gebouwde stenen witgepleisterde paardestal met aan de zuidzijde de tuinmanswoning. Dit ensemble wordt overkapt door een met grijze ongeglazuurde pannen gedekt mansardedak. De westgevel van de paardestal vertoont centraal een toegangsdeur met 4-ruits bovenlicht, links een klein rechthoekig venster en rechts een 3-ruitsvenster. Boven laatstgenoemde venster een 9-ruits dakkapel, dat door een tympaan wordt bekroond. Rechts hiervan beganegronds de toegangsdeur naar de tuinmanswoning, waarboven een 8-ruits bovenlicht. De deur is van recente datum en voor de bescherming van ondergeschikte betekenis. Rechts van de deur een 4-ruits venster en aansluitend een klein venster met diefijzers.

De oostgevel van de paardestal vertoont aan de bovenzijde links en rechts een breed en plat 3-ruitsvenster. Links een 9-ruitsdeur met 3-ruitsbovenlicht naar de tuinmanswoning en rechts hiervan een 4-ruitsvenster met luiken.

In de zuidgevel van de tuinmanswoning vier 10-ruits schuifvensters met persiënnes en op de verdieping op de venster-traveeën in het midden twee openslaande 4-ruitsvensters met platte 4-ruits bovenlichten. Vanaf de verdieping is deze gevel met geschilderde verticale delen beschoten. Inwendig: de paardestal vertoont haar oorspronkelijke indeling uit ca. 1900 met aan de zuid- en oostzijde drie enkele en twee dubbele boxen, door houten wanden van elkaar gescheiden, die aan de voorzijde door een ronde pijler met bolvormig bekroningsstuk worden beëindigd. De muurzijde van de boxen is met elkaar afwisselende witte en gele tegels bekleed.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Bijgebouwen kastelen enz.

Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468117

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82786/8

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdereen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2818

*Omschrijving***

THEEKOEPSEL. Witgepleisterde neoclassicistische theekoepel op 8-hoekige grondslag onder met riet bekleed tentdak met schilden met ruim overstek. Onder het dakoverstek een houten lijst met beschilderde geschulpte kneldelen met kwastjes. De koepel heeft rondom naar buiten openslaande fenestres a terre. Twee tegenover elkaar liggende zijden (aan de oost- en westkant) zijn gesloten. Tegen een daarvan is aan de binnenzijde een boekenkast gebouwd. Het plafond bestaat uit stucwerk met een lijst langs de wanden en een middenornament van korenaren, alsmede een rozet met eikebladmotief in het centrum.

De koepel is waarschijnlijk tussen 1820 en 1829 gebouwd op het terrein van de voormalige buitenplaats Heilust, die vanaf 1820 tot Jagtlust behoort. De koepel staat geregistreerd op het Kadastraal Minuutplan van de gemeente 's-Graveland, sectie B, uit 1828. De koepel staat boven op een flauwe heuvel, die in of kort na 1820 is aangelegd.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468118

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82785/194

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2818

*Omschrijving***

KINDERSPEELHUISJE. Kinderspeelhuisje op rechthoekige grondslag, opgebouwd uit wit geschilderde horizontale door lisenen gelede houten delen op rode bakstenen voeting. Het huisje is overkapt door een schilddak, dat door speciaal voor dit huisje gebakken kleine blauwe gesmoorde Hollandse pannen wordt gedekt. Op het achter (oost-)schilddak bevindt zich een gemetselde schoorsteen.

Het huisje, Heilust genaamd, werd in 1910 door de vier zonen van Jhr Prof Dr Jan Six van Hillegom op de voormalige buitenplaats Heilust even ten westen van het huis onder leiding van de 's-Gravelandse meester-timmerman Maarten De Haan gebouwd. Op 19 augustus 1910 werd de eerste steen door Hieronyma Maria Antonia Fortunata Six (1905-) gelegd.

Centraal in de drie traveeën ingerichte voor(west-)gevel de door een stoepje van rode tegeltjes beklede en met een rand van gele klinkertjes afgezette voorafgegane toegangsdeur, die door een 6-ruits bovenlicht wordt afgesloten. Aan weerszijden een 15-ruits schuifvenster met luiken tot de wisseldorpel. De bel, die aan de voorgevel van het huisje was bevestigd, is verloren gegaan.

Boven de deur een 9-ruits dakkapel met wangen en fronton. In de linker gevel eveneens een toegangsdeur, voorafgegaan door een met rode tegeltjes bekleed stoepje. In de rechter gevel een 15-ruits schuifvenster met luiken tot de wisseldorpel.

De achtergevel is blind.

Inwendig: in het huisje is een schouw gemetseld van gele klinkertje. Onder de schouw een gietijzeren kinderfornuis. Tussen de deur in de noordgevel en de voorgevel een klein aanrecht met erboven een emaille waterreservoir.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468119

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82785/185

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdemeren	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2819

*Omschrijving***

DUIVENTOREN. Rode in halfsteens verband gemetselde bakstenen ronde als een toren gebouwde duiventil op een heuvel ten zuidoosten van het huis. De ongeveer drie meter hoge toren, die met kantelen is afgezet, werd vermoedelijk omstreeks 1862 in opdracht van de toenmalige eigenaar van Jagtlust Jan Pieter Six gebouwd. Oorspronkelijk werd de toren bekroond door een puntig toelopend met leien gedekt dak, dat omstreeks 1930 werd afgebroken.

Aan de oostzijde van de til de halfronde toegangsdeur. Aan de westzijde een als een cartouche gedecoreerde zandstenen 17e-eeuwse oeil de boeuf. De toren, die nog steeds als duiventil wordt gebruikt, is door de combinatie van zijn kleine afmetingen en zijn kasteelachtige allure een goed voorbeeld van een 19e-eeuwse tuinfolly.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468120

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82786/100

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdemeren
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

TOEGANGSHEKKEN MET PIJLERS. Twee identieke toegangshekken uit ca. 1900 naar de oprit aan weerszijden van de noordgevel van het huis, per hek bestaande uit twee vierkante rode bakstenen pijlers op hardstenen voetstuk en hardstenen vaasvormig bovenstuk, waartussen een eenvoudig smeedijzeren dubbel spijlenhek.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468121

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82786/92

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2818

Omschrijving**

BRUG. Vaste brug ten zuidwesten van het huis over de scheisloot tussen Jaglust en de voormalige buitenplaats Heilust. Het uit houten delen geconstrueerde brugdek heeft smeedijzeren leuning, bestaande uit dunne staanders met handlijsten en andreaskruisvormig geplaatste staven. De brug werd in omstreeks 1930 geplaatst ter vervanging van een stenen rondboogbrug met stoeppaal-vormige stenen pijlers, waartussen kettingen. Een foto uit ca. 1870 geeft een beeld van deze oorspronkelijke brug (foto in coll. Foto- en tekeningenarchief van de R.d.M.Z.), die al staat aangegeven op de kaart uit 1833 van Jaglust.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468122

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82786/73

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2818

Omschrijving**

BOOTHUISJE. Boothuisje op rechthoekige grondslag met kleine uitbouw aan de oostzijde onder met rode Hollandse pannen gedekt lessenaarsdak. De wanden zijn opgebouwd uit ongeveer vijf centimeter uit elkaar geplaatste horizontale houten delen.

Het boothuisje staat aangegeven op de kaart van Jagtlust uit 1833. In een transportakte uit 1791 is reeds sprake van een scheepswerf, waarvan dit boothuisje het laatste restant is (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust p. 5).

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Bijgebouwen kastelen enz.
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468123

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82786/64

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdereen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2819

*Omschrijving***

MOESTUINMUUR. Uit verticale houten delen samengestelde muur, deels van een stenen onderdorpel voorzien, die de moestuin aan de noord-, oost-, west-, en deels zuidzijde rechthoekig begrenst. De muur wordt aan de bovenzijde afgesloten door een enkel enigszins schuin liggend deel afgesloten. De muur, die op de kaart van Jagtlust uit 1833 staat aangegeven, dateert waarschijnlijk uit 1824: de bouwdatum van de stenen druivenkas aan de noordzijde van de moestuin. De combinatie van materiaalsoort en ouderdom maakt deze muur bijzonder in Nederland (houten schuttingen komen ook voor op de buitenplaatsen Den Berg (Dalssen) en Schatzenburg (Dronrijp)).

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468124

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82786/55

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

SCHUTTING. Uit verticale delen samengestelde houten schutting in de westelijke helft aan de zuidzijde van de moestuin, die evenwijdig aan de korte zuid- en noordzijde van deze tuin verloopt. De schutting, waartegen vanouds vijgen worden gekweekt, dateert vermoedelijk uit de eerste helft van de 19e eeuw.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468125

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82786/46

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdereen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2819

*Omschrijving***

WESTELIJKE DRUIVENKAS. Rode bakstenen druivenkas met een achterwand van verticale houten delen. De kas is in 12 ruimten verdeeld en is door de originele trekruiten beglaasd. In de achterwand van de kas bevindt zich de volgende inscriptie: "A I B 1824". Het zijn de initialen van Adriana Jacoba Backer, dochter van de toenmalige eigenaar van Jagtlust Teunis Helmich Backer, en de stichtingsdatum van de kas. De kas is aan de westzijde van de hoofdingang naar de moestuin gesitueerd. Oorspronkelijk vormde de achterwand van de kas ook de beëindiging van de moestuin aan deze zijde. De thans tegen de achterwand gesitueerde gereedschapsschuur, die ter plaatse van een oudere schuur werd opgesteld, is van recente datum en voor de bescherming van ondergeschikte betekenis.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Tuin, park en plantsoen	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468126

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82786/34

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdemeren
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

OOSTELIJKE DRUIVENKAS. Rode bakstenen druivenkas uit het einde der 19e eeuw, die aan de oostzijde van de hoofdingang naar de moestuin gesitueerd. De kas is in 18 ruimten verdeeld en door de originele trekruiten beglaasd.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468127

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82780/124

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

CENTRALE KAS. Tegen de noordzijde van de moestuin en aangrenzend aan de oostzijde van de hoofdingang naar de moestuin gesitueerde rode bakstenen gepleisterde verwarmde kas uit het einde der 19e eeuw, onder een glazen lessenaarsdak met de hoge achterwand buiten de moestuin aan de noordzijde.

Aan de westzijde een eenvoudige rechthoekige toegangsdeur. Aan de oostzijde een kleine rode bakstenen bepleisterde aanbouw onder met zwarte pannen gedekt zadeldak.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468128

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82780/112

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdemeren
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

DRIE KWEEKBAKKEN. Drie langwerpige rode bakstenen kweekbakken op rechthoekige grondslag uit het einde der 19e eeuw, die door de oorspronkelijke houten trekruiten worden afgedekt. Twee kweekbakken bevinden zich aan de westelijke helft van de moestuin, direct ten zuiden van de westelijke druivenkas. De bakken, die evenwijdig verlopen aan laatstgenoemde kas, zijn boven en onder elkaar gesitueerd.

De derde kweekbak bevindt zich aan de oostelijke helft van de moestuin, direct ten zuiden van de oostelijke druivenkas. Deze kweekbak verloopt evenwijdig aan de oostelijke druivenkas.

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468129

Status	rijksmonument
Inschrijving register*	05 oktober 1993
Kadaster deel/nr	82780/99

<i>Woonplaats*</i>	<i>Gemeente*</i>	<i>Provincie*</i>
's-Graveland	Wijdereen	Noord-Holland

<i>Locatiennaam</i>	<i>Locatieomschrijving</i>
's-Graveland	

<i>Kadastrale gemeente*</i>	<i>Sectie*</i>	<i>Kadastraal object*</i>	<i>Appartement aanduiding</i>	<i>Grondperceel</i>
's-Graveland	B			2819

*Omschrijving***

SCHUUR. Uit horizontale gepotdekselde houten delen opgetrokken schuur op rechthoekige grondslag onder met pannen gedekt zadeldak waarvan de schilden ongeveer halverwege naar onderen iets uitzwenken. Het zadeldak rust op een oude gebint-constructie.

In oorsprong dateert de schuur vermoedelijk uit het einde der 18e eeuw, toen op Jagtlust een nieuwe hofstede werd gebouwd. De schuur stond in oorsprong tegen de achter(zuid-)zijde van deze hofstede en is omstreeks 1900, toen de hofstede ingrijpend tot comfortabel woonhuis is verbouwd, naar haar huidige situatie aan de NW-hoek van de moestuin verplaatst. De westmuur van de schuur is opgetrokken in rode baksteen. Deze muur gaat aan de noord- en zuidzijde een stukje om.

Aan de zuidzijde is de muur voorts als voeting doorgetrokken. In de voor(noord-)gevel bevinden zich een dubbele wagendeur met aan weerszijden een 8-ruitsvenster. Direct rechts van het rechter venster ter hoogte van het stenen gedeelte van de gevel een kleine houten deur. Op de verdieping boven de dubbele deur een openslaand 4-ruitsvenster. De linker en rechter gevel zijn blind. Tegen de linker gevel is een gereedschapsschuur gebouwd, die als zodanig voor de bescherming van ondergeschikte betekenis is.

Centraal in de in de moestuin gelegen achtermuur een deur, bestaande uit een boven- en onderdeur, met erboven en 10-ruits bovenlicht. Op de verdieping boven de deur een 9-ruitsvenster.

In de schuur bevindt zich een deel met koestal, varkenshokken en een schaftlokaal met stookplaats.

<i>Hoofdcategorie</i>	<i>Subcategorie</i>	<i>Functie</i>
Kastelen, landhuizen en parken	Bijgebouwen kastelen enz.	

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468130

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82780/184

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

GROT. Betonnen half-bolvormige grot, ingelegd met kiezelstenen aan de noordzijde van het park ten oosten van het huis. De vloer van deze grot bestaat uit een stervormig patroon van witte en zwarte kiezels. De grot biedt de wandelaar een gezicht in de lengterichting van de vijver in landschapsstijl. De grot dateert uit de tijd van Jan Pieter Six en is in ca. 1875 door zijn dochter Hester Sophie door een aquarel vereeuwigd (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, afb.2).

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Monumentnummer*: 468131

Status rijksmonument
Inschrijving register* 05 oktober 1993
Kadaster deel/nr 82780/173

Woonplaats* 's-Graveland
Gemeente* Wijdereen
Provincie* Noord-Holland

Locatiennaam 's-Graveland
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente* 's-Graveland
Sectie* B
Kadastraal object*
Appartement aanduiding
Grondperceel 2819

Omschrijving**

HUNEBED. Stapel zwerkeien aan de NO-hoek van de parkaanleg bij de oostelijke scheidingswal, die in de volksmond 'het Hunebed' wordt genoemd en die tussen 1900 en 1919 door Jhr Willem Six als ornament ter plekke is laten plaatsen. Wellicht waren de keien voordien al op Jagtlust aanwezig. Volgens een akte uit 1794 was de genoemde scheidingswal "met diverse grote steenen" afgebakend (zie Bijdragen Bronnenonderzoek Jagtlust, p. 6).

Hoofdcategorie Kastelen, landhuizen en parken
Subcategorie Tuin, park en plantsoen
Functie

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument